

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων του έτους 1983

Βιβλιοθήκη του Κέντρου.—Ο αριθμός των νέων βιβλίων, ανατύπων και περιοδικών, που απέκτησε το Κέντρο κατά το έτος 1983, έφθασε τους 176 τίτλους (131 βιβλία, 45 περιοδικά, 86 είναι προσφορές συγγραφέων και έκδοτων προς το Κέντρο ή την Έπετηρίδα «Φιλοσοφία» για αναγγελία ή ανταλλαγή με αυτήν). Μέρος των προσκτήσεων αυτών έχει ένταχθει ήδη στις Δελτιοθήκες του Κέντρου (αλφαβητικός, συστηματικός και κατάλογος κατά συγγραφείς). Πλουτίσθηκε επίσης η ειδική βιβλιογραφία του Πλάτωνος και του Άριστοτέλους με τὰ δελτία τῆς Γαλλικῆς Βιβλιογραφίας Περιοδικῶν, ἀλλὰ τῶν δελτίων αὐτῶν (ὅπως καὶ ἐκείνων τῶν προηγούμενων ἐτῶν) δὲν ἔγινε ἀκόμη ἡ ἔνταξη στὶς Δελτιοθήκες, γιὰ νὰ μὴν περισπασθεῖ τὸ Προσωπικὸ τοῦ Κέντρου, κατὰ κυριολεξία ἀφοσιωμένο στὴν ἐπεξεργασία τῶν λημμάτων τοῦ Λεξικοῦ τῶν Προσωκρατικῶν, ἀπὸ τὸ κύριο ἔργο του. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ὀρισμένα νεοεισαχθέντα βιβλία καὶ ἀνάτυπα, καταχωρισμένα ὅλα στὸ βιβλίο Εἰσαγωγῆς καὶ σφραγισμένα - ἀριθμημένα, δὲν ἔχουν ἀκόμη δελτία στὴν Ἀλφαβητικὴ καὶ Συστηματικὴ Βιβλιοθήκη. Εἶναι φανερό, ὅτι τὸ Κέντρο ἔχει μεγάλη ἀνάγκη ἑνὸς βιβλιοθηκάρου, ποῦ θὰ ἀπασχοληθεῖ σ' αὐτὸ γιὰ κάποιον χρονικὸ διάστημα. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐντύπων κάθε κατηγορίας τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου εἶναι σήμερα 3.956 τίτλοι. Τέλος, ἔγινε βιβλιοδεσία τῶν τόμων τῶν περιοδικῶν ποῦ εἰσάγονται στὸ Κέντρο καὶ μερικῶν βιβλίων.

Λεξικὸ τῶν Προσωκρατικῶν.—Τὸ Λεξικὸ τῶν Προσωκρατικῶν ἀποτελεῖ ἀπὸ τὸ 1972 τὸ συλλογικὸ ἔργο μεγάλης σημασίας τοῦ Κέντρου. Κατὰ τὸ 1983 ἡ ἐργασία στὸ ὑπὸ σύνταξη Λεξικὸ πῆρε ὀριστικὰ νέα μορφή μετὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὶς συνεδρίες στὶς 18.3.1983 καὶ 10.6.83. Σύμφωνα μετὰ τὶς ἀποφάσεις αὐτές: α) Τὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου περιορίστηκε στὴ μορφή τοῦ κειμένου τῶν ἀποσπασμάτων τῆς ἐκδόσεως Diels - Kranz, β) ὡς πρὸς τὶς γλωσσικὰ ἴσχυσε ὁ περιορισμὸς τῶν ἐρμηνευμάτων σὲ μία πέραν τῆς Νεοελληνικῆς, τὴν ἀγγλική, γ) ἀπὸ 22.6 συνεργάστηκε στὴν ἐπεξεργασία τῶν λημμάτων, ὡς εἰδικὸς συνεργάτης χωρὶς ἀμοιβή — μετὰ ἀπὸ αἴτησή της — ἡ πτυχιούχος τοῦ Φιλοσοφικοῦ Τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἄννα Ἀραβαντινοῦ, ἡ ὁποία γνωρίζει καλὰ τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ εἰδικὰ τὸν Ἀναξαγόρα.

Ἡ συχνή παρουσία τοῦ κ. Γενικοῦ Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν στὶς συνεδρίες τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου γιὰ τὸ Λεξικό (ἀπὸ τὸ διάστημα 22.6 - 28.7.83 καὶ μετὰ δυὸ φορές τὴν ἐβδομάδα), ἡ ἀσφαλῆς φιλολογικὴ συμπεράσταση καὶ ἐποπτεία του καὶ τὸ συνεργατικὸ πνεῦμα τῶν ἐρευνητῶν μετέτρεψαν ἓνα δύσκολο καὶ ἀργοπορημένο ἔργο σὲ ἀντικείμενο εὐχάριστης καθημερινῆς πνευματικῆς ἀπασχόλησης.

Εἰδικότερα : α) ὀλοκληρώθηκε ἡ ἀνασύνταξη, ἀναθεώρηση ἢ βελτίωση τῶν λημμάτων τοῦ στοιχείου Α (ἀβέβαιος - ἄψυχος, 481 λήμματα σὲ σύνολο 2.400 περίπου ὅλου τοῦ Λεξικοῦ). Στὴ σειρά αὐτὴ συμπεριελήφθησαν συμπληρωματικὰ λήμματα ποὺ δὲν ὑπῆρχαν στὴν ἀρχικὴ λημματογράφηση καὶ συντάχθηκαν τώρα γιὰ πρώτη φορά. β) Μελετήθηκαν καὶ ἀξιοποιήθηκαν οἱ παρατηρήσεις (20 σελ. Λεξικοῦ στοιχειοθετημένου) τῶν κατὰ τὸ 1982 ξένων συνεργατῶν (Καθ. Μουρελάτου, Η.Π.Α., δρ. Beeretz, Aachen - Köln, δρ. Ἑλ. Ἰωαννίδη, Παρίσι, δρ. A. Lebedev, Μόσχα). γ) Συγκεντρώθηκαν νέα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ ἔγινε ἡ πρώτη σύνταξη βιβλιογραφίας τοῦ Δημόκριτου καὶ τοῦ Ἀναξαγόρα. δ) Ἐγινε ἐλεγχος τοῦ στίχου τῶν ἀποσπασμάτων. ε) Διατυπώθηκαν καὶ συγκεντρώθηκαν γραπτὲς παρατηρήσεις σὲ προβληματικὰ λήμματα, προκειμένου νὰ συμπεριληφθοῦν στὸν Πρόλογο τῆς ἔκδοσης τοῦ Λεξικοῦ (βλ. καὶ δημοσιευμένες μελέτες Ἄννας Κελεσίδου - Γαλανοῦ στὶς Ἐπετηρίδες 8 - 9 καὶ 10 - 11 «Φιλοσοφία» καὶ στὸ περ. «Παρνασσός» 1979, ἐπίσης ὑπόμνημα τῆς ἴδιας στὴν Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κέντρου 4.3.1983). ζ) Διερευνήθηκε τὸ πρόβλημα τῆς χρονολόγησης τῶν Προσωκρατικῶν Φιλοσόφων καὶ προτάθηκε μὲ ἐπιστημονικὰ κριτήρια λύση προκειμένου νὰ θεωρηθεῖ ὡς βᾶση στὴν κατάταξη τῶν συντασσομένων λημμάτων. η) Δακτυλογραφήθηκε μέρος τῶν συνταγμένων λημμάτων τοῦ στοιχείου Α. θ) Τὰ λήμματα τοῦ στοιχείου Β (48 σύνολο) ἐπεξεργάζονται ἤδη καὶ δυὸ εἰδικοί στοὺς Προσωκρατικούς, ποὺ προσφέρθηκαν φέτος νὰ βοηθήσουν τὴν ἐργασία στὸ Λεξικό, ἡ δρ Ε. Ἰωαννίδη, συνεργάτις τοῦ CNRS στὸ Παρίσι καὶ ὁ Κύπριος δρ Κ. Μιχαηλίδης. Τὶς γραπτὲς παρατηρήσεις τους θὰ μελετήσει τὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου. Τὸ προσωπικὸ αὐτὸ ἐργάζεται στὸ Λεξικό καὶ μεμονωμένα (μὲ κατανομὴ μέρους τῶν λημμάτων διανεμημένων σὲ φωτοαντίγραφα) καὶ συζητᾷ σὲ συνεδρίες τὰ προβλήματα τῶν συνταγμένων λημμάτων γιὰ τὴν ὀριστικὴ διαμόρφωσή τους. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι μεσολάβησε ἡ θερινὴ περίοδος μὲ τίς ἄδειες τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐργάστηκαν μόνο τέσσερα πρόσωπα τοῦ Κέντρου ἡ Διευθύνουσα Ἄννα Κελεσίδου - Γαλανοῦ, ἡ Συντάκτις κ. Ἀλατζόγλου - Θέμελη, ἡ συνεργάτις κ. Α. Ἀραβαντινοῦ καὶ ἡ δακτυλόγραφος κ. Α. Μοιδίνη - Γκαβέρα, οἱ προοπτικὲς γιὰ τὸ Λεξικό εἶναι πάρα πολὺ καλές. Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο νὰ πληρωθοῦν σύντομα οἱ δύο κενὲς θέσεις Συντακτῶν ποὺ ὑπάρ-

χουν για το Κέντρο μετά την αποχώρηση του κ. Ρούσου και την παραίτηση της κ. Δραγώνα - Μονάχου, και να προσληφθεί ένας τουλάχιστον ειδικός συνεργάτης με σύμβαση έργου για ένα έτος, ώστε να προχωρήσει με γοργό ρυθμό και να ολοκληρωθεί σύντομα η εργασία για την έκδοση του Λεξικού. ι) Στη δεύτερη έκθεση για την επιστημονική δραστηριότητα του Κέντρου (28.9.1983) η Διευθύνουσα Α. Κελεσίδου - Γαλανού υπέβαλε την πρόταση να εκδοθεί, ως αυτοτελής έκδοση του Κέντρου, συλλογικό έργο του προσωπικού με τον τίτλο «Προσωκρατικές φιλοσοφικές δοξασίες μέσα από ανέκδοτα των δοξογράφων» (σε νεοελληνική μετάφραση). Η έκδοση θα αποτελούσε προσφορά του Κέντρου στο ευρύ κοινό και ιδιαίτερα στους νέους. Εξάλλου προτείνεται και πάλι να αρχίσει άμεσα μετά την έκδοση του Λεξικού ή έκδοση μονογραφιών των Προσωκρατικών Φιλοσόφων.

Όργανωτικά θέματα. Προσωπικό του Κέντρου.— Με την αποχώρηση του κ. Α. Μπενάκη από τη διεύθυνση του Κέντρου (κοινή απόφαση κ.κ. Υπουργών Προεδρίας και Παιδείας ΒΙ/175/14.2.1983, ΦΕΚ τεύχ. Β/95/9.3.1983), μετά όμοφωνη πρόταση της Έφορευτικής Επιτροπής (Συνεδρία 29η 10.5.83) ή Σύγκλητος ανέθεσε την προσωρινή διεύθυνση του Κέντρου στην από το έτος 1974 στο 2ο βαθμό κ. Άννα Κελεσίδου - Γαλανού. Επίσης αποφάσισε τη διατήρηση του κ. Α. Μπενάκη ως άμισθου επιστημονικού συνεργάτη (ά.π. 97377, 12.7.1983).

Στις 15.4.1983 ή Συντάκτις κ. Δραγώνα - Μονάχου, διορισθεῖσα έκτακτη Καθ. του Πανεπιστημίου Κρήτης, υπέβαλε παραίτηση (από 1.2.1983 κατόπιν έγγρ. της 'Ακαδημίας υπ. άρ. 96798/31.3.1983).

Πληῖγμα για το Κέντρο Φιλοσοφίας υπῆρξε ο θάνατος του 'Ακαδημαϊκού κ. Φ. Βασιλείου.

Η Σύγκλητος έλαβε γνώση των Έκθέσεων εργασίας της κ. Α. Κελεσίδου - Γαλανού κατά τη διάρκεια της επιστημονικής άδειας της το θέρος του 1982 και της χορήγησε και κατά το 1983 μηνιαία επιστημονική άδεια για την περάτωση δυο επιστημονικών ανακοινώσεών της, για το Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Φιλοσοφίας και το Διεθνές Συνέδριο για το Δημόκριτο. Η Συντάκτις κ. Άλατζόγλου - Θέμελη υπέβαλε στις 31.5.1983 εκθέσεις για τις επιστημονικές άδειές της των ετών 1980 και 1982. Στην κ. Θέμελη χορηγήθηκε επίσης άδεια επιστημονική, προκειμένου να εργαστεί για την ολοκλήρωση ανακοίνωσής της στο Πανελλήνιο Συνέδριο της Έλληνικής Φιλοσοφικής Έταιρείας (βλ. Πρακτικό 29ης Συνεδρίας Έφορευτικής Επιτροπής του ΚΕΕΦ, 10.6.1983). Η κ. Άλατζόγλου - Θέμελη άφιέρωσε μέρος της άδειας της για την παρουσίαση του έργου του Α. Feurbend «'Ενάντια στη Μέθοδο» στο περιοδικό «'Ο Πολίτης», τεύχ. Δεκεμβρίου 1983.

Τὸ θέμα τῆς ἐνισχύσεως τοῦ μονίμου προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου (πλήρωση τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων δύο Συντακτῶν καὶ πρόσληψη εἰδικοῦ συνεργάτη) ἀναφέρεται ἤδη στὸ δεύτερο μέρος αὐτῆς τῆς Ἐκθέσεως. Ὁ κ. Γενικός Γραμματεὺς, ὁ ὁποῖος γνωρίζει ἀπὸ κοντὰ τις συνθῆκες ἐργασίας τοῦ Κέντρου, καὶ βοήθησε, μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, ἐπιστημονικὰ καὶ ψυχολογικά, τὸ σημερινὸ προσωπικὸ γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἐργασίας τοῦ Λεζικοῦ, συμμερίζεται τὸ αἶτημα σχετικὰ μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου· καὶ ὑπάρχουν ἤδη πρόσωπα πού ἔδειξαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ καταλληλότητα τους καὶ τὴν ἀνιδιοτέλεια καὶ ἀφοσίωσή τους.

Ἄλλες δραστηριότητες τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου.— Ἡ Διευθύνουσα κ. Α. Κελεσίδου - Γαλανοῦ συνέταξε τὸν Ἀπρίλιο (σὲ συνεργασία μὲ τὸν κ. Α. Μπενάκη) 17 ἀναλύσεις καὶ τὸ Δεκέμβριο ἢ ἴδια βιβλιογραφικά σημειώματα γιὰ καινούργια ἑλληνικὰ φιλοσοφικά βιβλία· τὰ σημειώματα αὐτὰ δημοσιεύονται στῆ Γαλλικὴ Bibliographie de la Philosophie, τῆς ὁποίας τὸ Κέντρο Φιλοσοφίας εἶναι ἀνταποκριτὴς στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ κ. Κελεσίδου ἔλαβε μέρος μὲ ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις στὰ Συνέδρια : α) «Κοραῆς καὶ Χίος» (1 - 15.5.1983) μὲ θέμα «Πολιτικὴ θεωρία καὶ πράξη. Ἡ ἐνότητα πολιτεία - σωτηρία στὸν Ἀριστοτέλη καὶ στὸν Ἀδαμάντιο Κοραῆ», β) Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Φιλοσοφίας (Ἀθήνα 26 - 28.9.83) μὲ θέμα «Κρίση τῆς Φιλοσοφίας - κρίση φιλοσόφων». γ) Α' Διεθνὲς Συνέδριο γιὰ τὸ Δημόκριτο (Ἐσόθη 6 - 9.10.83) μὲ θέμα «Γίγνεσθαι καὶ εἶναι στὰ δημοκρίτεια ἀποσπάσματα». Στὸ Συνέδριο αὐτὸ ὁ κ. Μπενάκης παρουσίασε τὰ θέματα : «Οἱ σπουδὲς τοῦ Δημόκριτου σήμερα» καὶ «Δημόκριτος καὶ Βυζαντινοὶ φιλόσοφοι».

Ἡ κ. Κελεσίδου ἐξελέγη Ταμίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφικῆς Ἐταιρείας (2.4.83) καὶ Μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ πρώτου περιοδικοῦ τῆς Ἐταιρείας («Ἑλληνικὴ Φιλοσοφικὴ Ἐπιθεώρηση»). Ἐπίσης, ὡς Μέλος τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς συνέβαλε στὴν ὀργάνωση τοῦ Β' Πανελλήνιου Συνεδρίου τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφικῆς Ἐταιρείας. Τέλος ἔγινε Μέλος τῆς Ἐταιρείας Ρωμαϊκῶν Σπουδῶν.

Τὸ Κέντρο Ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας ἐξυπηρέτησε κατὰ τὸ 1983 νέους ἐπιστήμονες μὲ ἐπιστημονικὴ καθοδήγηση καὶ μὲ βραχυπρόθεσμο δανεισμὸ βιβλίων.

Ὅπως προτάθηκε ἀπὸ τὴ Διευθύνουσα στὴν 29ῃ Συνεδρία τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς προγραμματίζονται ἀνακοινώσεις τοῦ Κέντρου μὲ ὁμιλητὲς ἀπὸ τὸ προσωπικὸ καὶ ἐπιστήμονες ἄλλων ἰδρυμάτων. Ὑπάρχουν συγκεκριμέναις προτά-

σεις από τον Κύπριο δρ. Κλεῖτο Ἰωαννίδη, γιὰ τὴν παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ Festugière, Hermès Trismégiste, ὁμιλία σχετικὰ μὲ τὸν Νεοπλατωνισμό κ.ἄ. Ἡ κ. Κελεσίδου ἔδωσε ἤδη διαλέξεις φιλοσοφικοῦ περιεχομένου καὶ σὲ ἄλλα ιδρύματα καὶ δημοσίευσε ἄρθρα τῆς εἰδικότητάς της καὶ ἄλλου ἐκτὸς τῆς Ἐπετηρίδος «Φιλοσοφία».

Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου «Φιλοσοφία».—Τὸ Νοέμβριο ἐκυκλοφόρησε ὁ τόμος 12 (1982) τῆς Ἐπετηρίδος «Φιλοσοφία» μὲ 492 σελίδες. Ἡ ἀνάθεση τῆς ὀλοκλήρωσης τῆς ἐκδόσεως τοῦ τόμου στὸν κ. Λίνο Μπενάκη εἶχε ἀποφασισθεῖ στὴν 29ῃ Συνεδρία τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ ἴδιου. Οἱ Συντάκτες τοῦ Κέντρου, ὅπως κάθε χρόνο, ἔλεγξαν τὰ ἀποστέλλομενα γιὰ δημοσίευση ἄρθρα. Ὁ τόμος 12 εἶναι ἀφιερωμένος στὴ μνήμη τοῦ ἀποθανόντος τὸν Μάιο 1982 Προέδρου τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς Εὐ. Παπανοῦτσου.

Στὸν τόμο δημοσιεύονται κείμενα τῶν Ἀκαδημαϊκῶν Κ. Τσάτσου, Εὐ. Παπανοῦτσου, Γ. Βλάχου, Γ. Μιχαηλίδη - Νουάρου. Περιέχονται 8 ἄρθρα Συστηματικῆς Φιλοσοφίας τῶν : Ι. Κουτσάκου, Κ. Μιχαηλίδη, Γ. Μουρέλου, C. Piron - A. Malaspinas, Ε. Μπιτσάκη, Γ. Μαραγκοῦ, Χρ. Ἀξελοῦ, Κ. Κατσιμάνη. 13 Κείμενα Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας τῶν : Μ. Δημητρακοπούλου, Ε. Ἰωαννίδη, S. L. Digby, Μ. Δραγώνα - Μονάχου, D. F. Sutton, Γ. Βλάχου, Α. Κελεσίδου - Γαλανοῦ (δύο γαλλικὰ κείμενα), Π. Νούτσου, Στ. Πάνου, Α. Πόταγα, Α. Σφενδόνη - Μέντζου, Γ. Ἀποστολοπούλου. 9 Βιβλιοκρισίες τῶν : Ἀκ. Γ. Βλάχου, γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Ἀκ. Γ. Μιχαηλίδη - Νουάρου «Ζωντανὸ Δίκαιο καὶ Φυσικὸ Δίκαιο», Κ. Δεσποτοπούλου, κ. ἄ. Ἐπίσης δημοσιεύονται οἱ Πρόλογοι στὶς δύο τελευταῖες ἐκδόσεις τοῦ ΚΕΕΦ : Ὁ Πρόλογος τῶν Ἀκαδημαϊκῶν Ι. Ξανθᾶκη καὶ Φ. Βασιλείου στὸ ἔργο τῶν Α. Szabo - E. Mauga, «Enklima - Ἐγκλιμα», 1982, καὶ ὁ Πρόλογος τοῦ Ἀκαδ. Γ. Μιχαηλίδη - Νουάρου στὸ ἔργο τῆς Α. Κελεσίδου - Γαλανοῦ, «Ἡ ἔννοια τῆς σωτηρίας στὴν πλατωνικὴ πολιτικὴ φιλοσοφία» 1982. Ἀκολουθοῦν Εἰδήσεις καὶ Βιβλιογραφία.

Ἀθῆναι, 3 Δεκεμβρίου 1983

Ἡ Διευθύνουσα τὸ Κέντρο
Α. Κελεσίδου - Γαλανοῦ